

Vest-Finnmark Kystfiskarlag går mot utbygging av vindkraftverk på «Sandskallen» utenfor Sørøya

1. Bakgrunn

Olje- og energidepartementet (OED) sendte 2. juli i år ut på høring forslag om å åpne havområdet «Sandskallen» – Sørøya Nord for fornybar energiproduksjon. Høringsfristen er satt til 1. november 2019. Ifølge OED ser man et vindkraftverk på «Sandskallen» i sammenheng med en eventuell hel- eller delelektrifisering av produksjonen på gassanlegget på Melkøya.

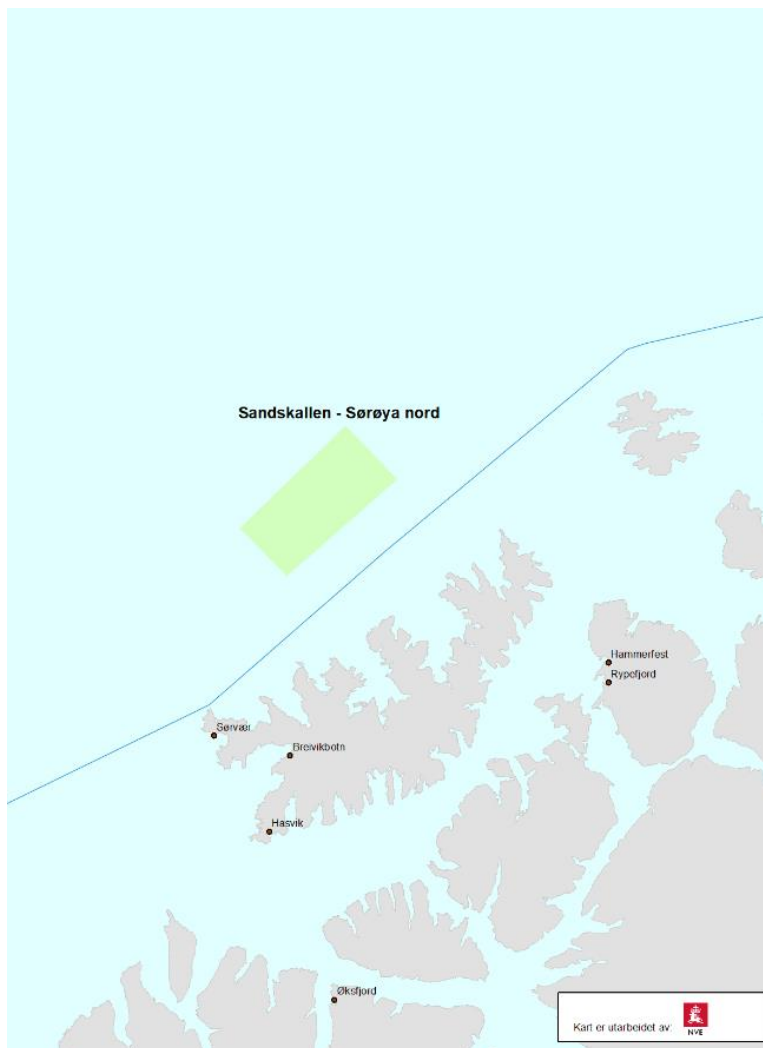
Av høringsnotatet fremgår det at området på «Sandskallen» som er foreslått avsatt til vindkraftutbygging, er innenfor følgende punkt:

22° 12 '01" E, 70° 55' 10" N

22° 42 '35" E, 71° 02' 44" N

22° 54 '03" E, 70° 57' 36" N

22° 22 '34" E, 70° 50' 37" N

Det foreslåtte området er på 260 km² og ligger utenfor grunnlinja omlag 14 kilometer nordvest for Sørøya. I området drives det helårlig fiske etter en rekke fiskearter med redskapstypene trål, not, snurrevad, garn, line og juksa. Området dekkes av fangstlokasjonene 04-12 og 04-23.

2. «Sandskallen» gir kystflåten årlige førstehåndsverdier på ca. 200-millioner kroner!

«Sandskallen» og området rundt er ett av de viktigste fiskefeltene i Vest-Finnmark for kystflåten, ikke bare for flåten i regionen, men også i Nord-Norge forøvrig. Ut fra statistikk utarbeidet av Råfisklaget kan det estimeres at det årlig fanges fisk på «Sandskallen» og nært tilstøtende områder til en førstehåndsverdi på ca. 200 millioner kroner. Som et eksempel ble det ifølge Råfisklaget i 2016 på feltene 04-12 og 04-23 (som er dekkende for «Sandskallen» og tilstøtende områder), registrert en total fangst med en førstehåndsverdi på 197-millioner kroner. Pr. utgangen av 3. kvartal 2019 lå førstehåndsverdien på de samme feltene på ca. 170-millioner kroner. Over en 5-årsperiode er det derfor rimelig grunn til å anta at de områder som regjeringen nå ser for seg å belegge med vindkraftverk, bidrar direkte med ca. 1 milliard kroner til kystflåten og indirekte også med store råstofftilførsler til fiskeindustrien i Vest-Finnmark. Ifølge Råfisklaget utgjorde landingene fra feltene 04-12 og 04-23 i 2016 ca. 16-tusen tonn rundfisk, i 2017 knappe 18-tusen tonn og i 2018 knappe 13-tusen tonn. Pr. utgangen av 3. kvartal 2019 utgjorde landingene fra feltene 04-12 og 04-23 knappe 11-tusen tonn.

3. Sterk tilbakegang i kystflåten i kommunene Hammerfest, Kvalsund, Hasvik, Alta og Loppa

I perioden fra 2008 til 2018 har antall fartøyer i de 5 vestligste kommuner i Finnmark blitt tilnærmet halvert. Særlig utsatt er fiskeriene i Hammerfest og Loppa der tilbakegangen i flåten er på hele 55%. Med dette som bakteppe vil en eventuell utbygging av et vindkraftverk på «Sandskallen» og derigjennom fare for sterke restriksjoner på fiskeriaktiviteten i området, kunne forsterke den negative utviklingen fiskeflåten i denne delen av fylket har gjennomlevd de senere årene. I tillegg kan det nevnes at kystflåten allerede er i en situasjon der man jevnt presses ut av kystnære fiskefelt som følge av en stadig ekspanderende oppdrettsnæring. En eventuell vindkraftutbygging på «Sandskallen» vil i så måte representere en ytterligere uakseptabel ekskludering fra viktige fiskefelt for kystflåten.

4. Negative konsekvenser for fiskeindustrien i Måsøy, Hammerfest og Hasvik kommuner

En ytterligere flåteavskalling som følge av at «Sandskallen» blokkeres helt eller delvis som fiskefelt, vil også ha store følger for den landbaserte fiskeindustrien i regionen gjennom reduserte leveranser av råstoff. En sterk reduksjon av fiskeriaktiviteten på «Sandskallen» som en følge av en mulig vindkraftutbygging og derav sterkt reduserte fangster, vil kunne ha svært store negative konsekvenser for fiskeforedlingsbedriftene i Tufjord og Havøysund (Måsøy kommune), Forsøl og Akkarfjord (Hammerfest kommune) og anleggene i Sørvær, Breivikbotn og Hasvik (Hasvik kommune). Om man regner et årlig snitt på totalfangsten på «Sandskallen» og tiliggende nærområder på forsiktigvis ca. 16-tusen tonn, og videre legger til grunn at fangsten i hovedsak leveres til fiskebrukene i Måsøy, Hammerfest og Hasvik kommuner, vil enhver reduksjon i fangstaktiviteten på feltene 04-12 og 04-23 kunne ha svært store negative konsekvenser for fiskeindustrien i området i form av tapt produksjon og tapte arbeidsplasser. Hvis dette kommer i tillegg til det flåtetapet som regionen har hatt, bl.a. som følge av utflytting av fartøy til det kvoteregulerte området for krabbe øst i fylket, vil trolig dette kunne true

eksistensgrunnlaget for bl.a. fiskebruket i Akkarfjord og derved også hele bosettingen på nordøstre del av Sørøya.

5. Fiskeriene «den nye oljen»!

Ifølge regjeringens havstrategi er fiskeriene og sjømatnæringen som helhet tiltenkt en viktig framtidig rolle som «den nye oljen» for nasjonen Norge etter at nedtrappingen av olje- og gassnæringene vil være et faktum i en ikke altfor fjern framtid. Forslaget fra OED om å belegge «Sandskallen» som er ett av de viktigste fiskefelt i Finnmark med et vindkraftverk, framstår derfor som noe paradoksalt og står i sterk motstrid til det som bl.a. er reflektert i regjeringens havstrategi mht. sjømatnæringas framtidige og viktige rolle som en verdiskapningsmotor for nasjonen Norge.

6. Symbolpolitikk med store konsekvenser for fiskeriene

Regjeringens forslag om etablering av vindkraftverk på «Sandskallen» er langt på vei begrunnet som et klima- og miljøtiltak og en strategi for hel- eller delelektrifisering av gassproduksjonen på Melkøya. Det framstår som et paradoks at man på den ene side foreslår å belegge et attraktivt fiskefelt med et vindkraftverk, med de konsekvenser det har for fiskeriene i regionen, og på den annen side framholder kraftverksetableringen som et viktig klima- og miljøtiltak for å redusere utslippene av klimagasser fra bl.a. Equinors gassdrevne kraftverk på Melkøya. Den samme gassen som Equinor eventuelt ikke bruker til produksjon av strøm til drift av eget anlegg, blir formodentlig eksportert fra Melkøya inn i det internasjonale gassmarkedet og der brent med klimagassutslipp som en konsekvens. Sett i en helhetlig og global klima- og miljøkontekst framstår derfor begrunnelsen fra regjeringen for en utbygging på «Sandskallen» som symbolpolitikk der den positive klima- og miljøeffekt man eventuelt oppnår lokalt på Melkøya gjennom større grad av elektrifisering, i realiteten eksporteres som en «klima- og miljøbelastning» til andre områder på kloden.

7. Energi- og miljøkomiteen: Fiskeriinteressene må hensyntas!

En eventuell utbygging av vindkraftverk på «Sandskallen» reguleres av havenergiloven. I behandlingen av loven i Stortinget påpekte Stortingets Energi og miljøkomite at utredningen av lovgrunnlaget fra OED var mangelfull bl.a. mht. å belyse mulige negative konsekvenser for fiskeriene av havvindetableringer. I behandlingen av Innst. 176 L (2009-2010) om «Lov om fornybar energiproduksjon til havs» (havenergiloven), gjorde derfor Energi- og miljøkomiteen følgende tilføyelse:

"K o m i t e e n p e k e r p å a t d e t s t ø r s t e k o n f l i k t p o t e n s i a l e t s a n n s y n l i g v i s r e t t e r s e g m o t f i s k e r i i n t e r e s s e r. K o m i t e e n m e n e r a t d e t e r a v g j ø r e n d e a t e n s a t s i n g p å h a v e n e r g i l a r s e g f o r e n e m e d g o d s a m e k s i s t e n s m e d f i s k e r i i n t e r e s s e n e l a n g s k y s t e n. E t a b l e r i n g a v v i n d k r a f t p r o d u k s j o n t i l h a v s e l l e r b ø l g e k r a f t a n l e g g k a n p å v i r k e f i s k e t n e g a t i v t d e r s o m i n s t a l l a s j o n e n e b l i r p l a s s e r t i f i s k e r i o m r å d e r".

Presiseringen fra Energi- og miljøkomiteen viser helt klart at Stortinget i forbindelse med behandling av havenergiloven har lagt til grunn prinsippet om at etablering av vindkraftproduksjon til havs forutsetter at dette skjer i forståelse med og i sameksistens med fiskeriene. En etablering av vindkraftverk på «Sandskallen» i strid med prinsippet om hensyntagen til, og sameksistens med fiskeriinteressene, vil derfor være i strid med lovgivernes uttrykkelige forutsetninger lagt til grunn da havenergiloven ble vedtatt.

8. Oppsummering

Vest-Finnmark Kystfiskarlag (VFK) viser til foranstående momenter og vil sterkt fraråde at det etableres vindkraftverk på «Sandskallen». Området er ett av de viktigste fiskefelt for kystflåten ikke bare i Vest-Finnmark, men også for kystflåten i andre områder av Nord-Norge. I årene 2016, 2017 og 2018 ble det årlig i snitt landet ca. 16-tusen tonn fisk fra «Sandskallen» og tilstøtende områder (feltene 04-12 og 04-23) til en førstehandsverdi av ca. 200 millioner kroner. Fisken ble i all hovedsak landet og foredlet på fiskeproduksjonsanlegg i Måsøy, Hammerfest og Hasvik kommuner. Sysselsettingseffekten og de økonomiske ringvirkningene av landingene fra feltene 04-12 og 04-23 for fiskerisamfunnene i regionen, er betydelig. Enhver reduksjon i landingene av fisk fra «Sandskallen» som en konsekvens av en eventuell utbygging av vindkraftverk på feltet, vil kunne være truende både for fiskeflåten i regionen og ikke minst for fiskeforedlingsanleggene og dermed også for bosettingen i de minste fiskerisamfunnene. Fiskeproduksjonsbedriften i Akkarfjord på nordøstsiden av Sørøya er i denne forbindelse særlig utsatt dersom råstoffgrunlaget for bedriften desimeres ytterligere.

En eventuell utbygging av vindkraftverk på «Sandskallen» reguleres av havenergiloven. Da loven ble vedtatt presiserte Energi- og miljøkomiteen (sitat): *«at det er avgjørende at en satsing på havenergi lar seg forene med god sameksistens med fiskeriinteressene langs kysten»*. Slik utbyggingsforslaget fra OED nå foreligger, mener VFK at lovgivernes forutsetninger er brutt. Stortingets klare understrekning av at eventuelle havvindetableringer skal skje i forståelse og sameksistens med fiskeriene, synes overhodet ikke vektlagt i forslaget fra OED.

Det framstår klart fra OEDs side at en utbygging av vindkraftverk på «Sandskallen» sees på som et viktig klima- og miljøtiltak for bl.a. en framtidig hel- eller delelektrifisering av produksjonen på gassanlegget på Melkøya. Det kan reises berettiget tvil om hvorvidt en vindkraftverketablering på «Sandskallen» overhode vil bidra til et redusert klimamessig avtrykk på Melkøya. Den eventuelle reduksjon man vil oppnå i bruk av gass til bl.a. egenproduksjon av kraft i perioder, vil formodentlig forplante seg i form av et tilsvarende økt volum på gasseksporten fra Melkøya. En reduksjon i CO₂-avtrykket på Melkøya gjennom en elektrifisering, vil således kun medføre et tilsvarende økt CO₂-avtrykk i andre områder på kloden der denne gassen havner. En vindkraftutbygging på «Sandskallen» framstår på denne bakgrunn lett som symbolpolitikk uten noen reell effekt mht. reduksjon i det globale miljøavtrykket. Hensyntar man i tillegg de negative konsekvensene en vindkraftutbygging på «Sandskallen» vil ha for fiskeriene og fiskerisamfunnene i regionen, framstår forslaget som mangelfullt faglig fundert.